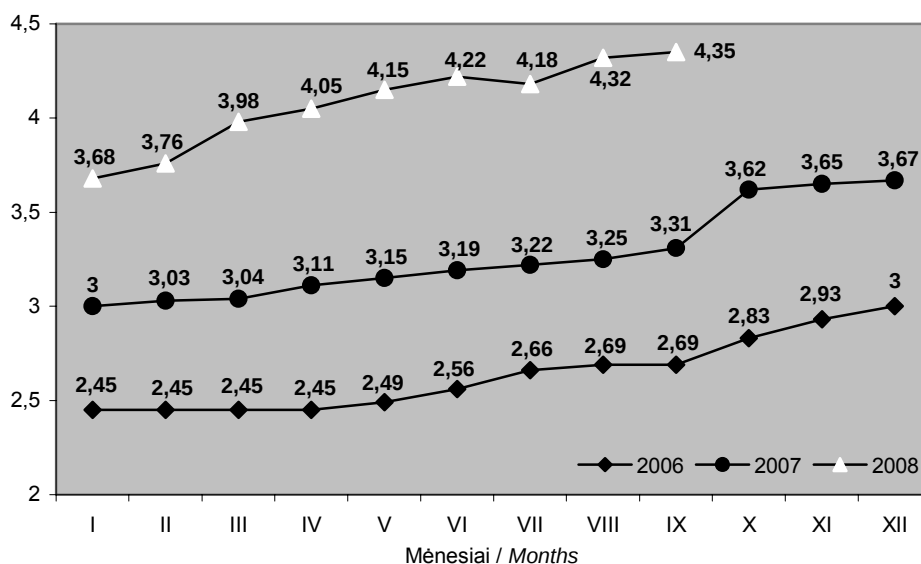

GRŪDAI / GRAINS

Didelis žaliavų ir materialinių bei techninių išteklių kainų kilimas pasaulio ir Europos rinkose pastaraisiais metais tapo viena iš priežasčių, nulėmusių pagrindinių maisto produktų mažmeninių kainų padidėjimą. 2006 metų antrąjį pusmetį pradėjusios kilti maisto produktų mažmeninės kainos ir toliau auga.

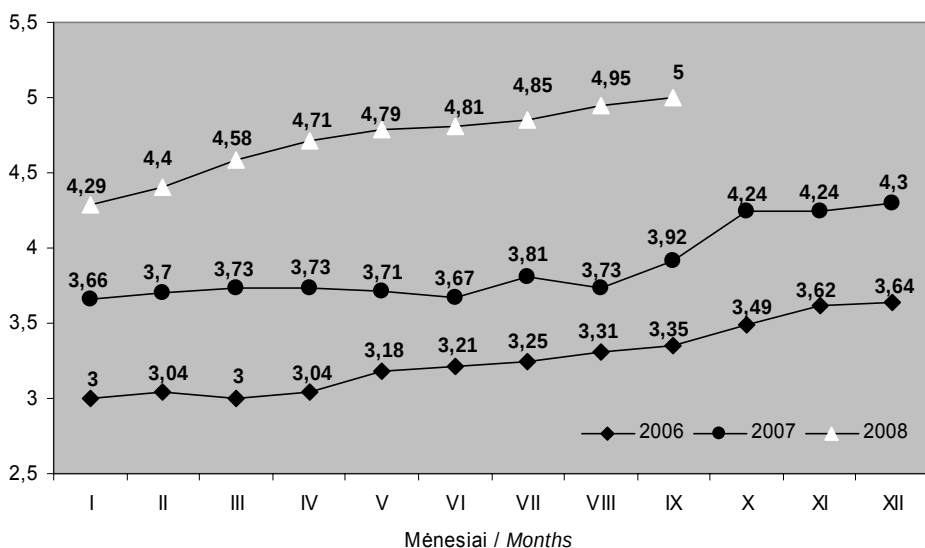
Ruginės duonos mažmeninė kaina 2008 metų rugsėjo mėnesį, palyginti su 2007-ųjų rugsėju, buvo didesnė 31,4 proc. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų kaina per tą patį laikotarpį pakilo 27,6 proc. 1 ir 2 paveiksluose pateikta minėtų gaminių mažmeninių kainų dinamika rodo, kad per devynis 2008 metų mėnesius juodos duonos kaina išaugo 18,2 proc., o batono – 16,6 proc.

Pagrindinių grūdų produktų mažmeninių kainų pokytis per pastaruosius metus pateiktas 1 lentelėje. Per minėtą laikotarpį mažmeninėje prekyboje labiausiai pabrango makaronai, balta ir juoda duona.

1 pav. Ruginės duonos mažmeninė kaina 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 1. Retail prices of rye bread in 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

2 pav. Batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninė kaina 2006–2008 metais, Lt/kg
Figure 2. Retail prices of a loaf of white bread made from the best-quality wheat flour in 2006–2008, Lt/kg

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

1 lentelė / Table 1

**Kai kurių grūdų produktų mažmeninės kainos Lietuvoje
 2007 ir 2008 metų lapkričio mėnesį, Lt/kg**
Retail prices of selected grain products in Lithuania in November 2007 and 2008, Lt/kg

Produktai / Products	2007-11-15	2008-11-13	%
Ekstra rūšies kvietiniai miltai Wheat flour, extra-fine quality	2,81	2,81	0,0
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai Wheat flour, best quality	2,29	2,39	4,4
Juoda duona / Brown bread	3,94	4,72	19,8
Balta duona / White bread	3,91	4,45	13,8
Makaronai, spagečiai / Pasta, spaghetti	4,08	5,10	25,0
Grikių kruopos / Buckwheat groats	4,05	4,02	-0,7
Manų kruopos / Semolina	2,81	2,84	1,1

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Brangstantys grūdų produktai mažina kai kurių pagrindinių grūdų produktų pardavimus šalies vidaus rinkoje. Vien tik per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, ruginių sijotų miltų – 32,3 proc., ruginių pasijotų miltų – 33,9 proc., konditerijos gaminių – 17,3 proc., miežinių kruopų – 6,1 proc., kai kurių kitų javų kruopų, juodos duonos parduota mažiau.

Per minėtą laikotarpį labiausiai išaugo perlinių kruopų (38,9 proc.), pirmos ir antros rūšies kvietinių miltų (atitinkamai 15,3 ir 9,0 proc.) didmeninės kainos, o spalio mėnesį miltų ir kruopų didmeninės pardavimo kainos sumažėjo (2 lentelė).

2 lentelė / Table2

Miltų ir kruopų didmeninės kainos 2007 ir 2008 metų spalio mėnesį, Lt/t
Wholesale prices of grain products in October 2007 and 2008, Lt/t

Produktai / Products	2007	2008	%
Aukščiausios rūšies kvietiniai miltai <i>Wheat flour, best quality</i>	1216	1187	-2,4
Ruginiai sijoti miltai / <i>Rye flour, sifted</i>	1058	977	-7,7
Ruginiai pasijoti miltai / <i>Rye flour, half-sifted</i>	1025	875	-14,6
Perlinės kruopos / <i>Pearl-barley</i>	1057	936	-11,4
Kviečių kruopos / <i>Wheat groats</i>	1067	952	-10,8
Manų kruopos / <i>Semolina</i>	1341	1057	-21,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Kainų mažėjimo tendencijų nebuvo duonos gaminių didmeninėje prekyboje: ruginės duonos didmeninė kaina per šių metų devynis mėnesius padidėjo 11,9 proc., o 2008 metų rugsėjį, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu mėnesiu, – 31,0 proc., batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų – atitinkamai 16,1 ir 26,8 proc.

Ruginės duonos ir batono iš aukščiausios rūšies kvietinių miltų mažmeninių kainų struktūroje didelė dalis teko duonos gaminių kepėjams: ruginės duonos – 35,9 proc., batono – 44,4 proc. Nemažą dalį sudarė ir prekybos antkainis: atitinkamai 22,0 proc. ir 14,3 proc. Todėl galima teigti, kad ir duonos gaminių kepėjų, ir prekybos įmonių įtaka minėtų produktų mažmeninėms kainoms yra gana svari.

Grūdų produktų vidutinės didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį didėjo daug sparčiau nei vidutinės grūdų supirkimo kainos: vidutinė kvietinių miltų pardavimo kaina išaugo daugiau nei 40 proc., o kviečiai buvo tik 2,3 proc. brangesni, ruginiai miltai vidutiniškai pabrango apie 25 proc., o rugiai buvo net 5,3 proc. pigesni. Javų kruopų vidutinės pardavimo kainos taip pat gero-kai pakilo, nors miežiai beveik 9 proc. atpigo.

Pagrindinių grūdų rūšių vidutinės supirkimo kainos Lietuvoje 2008 metų spalio mėnesį buvo vidutiniškai apie 35 proc. mažesnės nei prieš metus (3 lentelė).

ŽŪMPRIS duomenimis, kaimyninių šalių maistinių kviečių supirkimo kainos lapkričio pabaigoje buvo apie 13 proc. mažesnės nei Lietuvoje, išskyrus Estiją (4 lentelė). Pašariniai kviečiai pigesni nei Lietuvoje buvo Slovakijoje – 22,1 proc. ir Latvijoje – 17,6 proc., o kitose – apie 10,5 proc. brangesni. Maistiniai rugiai brangesni nei Lietuvoje buvo Slovakijoje – 62,4 proc., kitose – apie 18,0 proc. Pašariniai miežiai brangiau nei Lietuvoje buvo superkami tik Estijoje – beveik 15 proc., o pigiau Slovakijoje – apie 20 proc., likusiose šalyse – apie 5,0 proc. Palyginti su 2007 metų ta pačia savaite, grūdų supirkimo kainos mažiausiai nukrito Estijoje, daugiausia – Slovakijoje, kitose šalyse jų sumažėjimas buvo panašus.

Grūdų supirkimo kainos Lietuvoje 2007 ir 2008 metų spalio mėnesį, Lt/t
Grain purchase prices in Lithuania in October 2007 and 2008, Lt/t

Grūdai / Grains	2007	2008	%
Maistiniai kviečiai / <i>Food wheat</i>	772	524	-32,1
Maistiniai rugiai / <i>Food rye</i>	685	431	-37,1
Pašariniai kviečiai / <i>Feed wheat</i>	594	444	-25,3
Pašariniai miežiai / <i>Feed barley</i>	704	453	-35,6

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Vidutinės grūdų kainos kai kuriose valstybėse 2007 ir 2008 metų 47-ąją savaitę, Lt/t
Average prices of grains in selected countries in the 47 week of 2007 and 2008, Lt/t

Valstybė / Country	2007	2008	%
Maistiniai kviečiai / Food wheat			
Estija / <i>Estonia</i>	662	533	-19,5
Lietuva / Lithuania	766	532	-30,5
Slovakija / <i>Slovakia</i>	752	491	-34,7
Latvija / <i>Latvia</i>	778	464	-40,4
Vokietija / <i>Germany</i>	743	441	-40,6
Lenkija / <i>Poland</i>	752	432	-42,5
Vengrija / <i>Hungary</i>	721	400	-44,5
Pašariniai kviečiai / Feed wheat			
Estija / <i>Estonia</i>	666	421	-36,8
Vokietija / <i>Germany</i>	720	420	-41,5
Lenkija / <i>Poland</i>	734	390	-46,9
Lietuva / Lithuania	671	380	-43,4
Latvija / <i>Latvia</i>	605	313	-48,3
Slovakija / <i>Slovakia</i>	746	296	-60,3
Maistiniai rugiai / Food rye			
Slovakija / <i>Slovakia</i>	679	505	-25,6
Estija / <i>Estonia</i>	617	396	-35,8
Vokietija / <i>Germany</i>	735	368	-49,1
Lenkija / <i>Poland</i>	655	326	-50,2
Lietuva / Lithuania	648	311	-52,0

Valstybė / Country	2007	2008	%
Pašariniai miežiai / Feed barley			
Estija / Estonia	700	446	-36,3
Lietuva / Lithuania	673	388	-42,3
Vokietija / Germany	724	382	-47,2
Lenkija / Poland	675	372	-44,9
Latvija / Latvia	597	346	-42,0
Slovakija / Slovakia	607	308	-49,3

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Ateities sandoriai tarptautinėse biržose (LIFFE, MATIF, WCE) rodo, kad maistinių kviečių kainos 30–35 proc., o miežių – 20–25 proc. mažesnės nei prieš metus (5 lentelė).

5 lentelė / Table 5

Ateities sandorių kviečių ir miežių kainos tarptautinėse biržose 2008 metais, Lt/t
Future transaction prices of wheat and barley at the international exchanges in 2008, Lt/t

Birža Exchange	Pristatymo data Date of delivery	44 sav. / week (10-27–11-02)	45 sav. / week (11-03–09)	46 sav. / week (11-10–16)	47 sav. / week (11-17–23)
Maistiniai kviečiai / Food wheat					
LIFFE	2009 m. kovas March 2009	416	412	409	396
	2009 m. liepa July 2009	439	437	431	419
	2009 m. lapkritis November 2009	477	467	467	453
MATIF	2009 m. sausis January 2009	491	489	489	461
	2009 m. gegužė May 2009	494	493	488	464
	2009 m. lapkritis November 2009	521	520	520	501
Miežiai / Barley					
WCE	2009 m. kovas March 2009	397	408	385	329
	2009 m. liepa July 2009	411	422	400	344
	2009 m. gruodis December 2009	411	422	400	344

Pastaba:

LIFFE – London International Financial Future Exchange (Jungtinė Karalystė);

MATIF – The International French Futures and Options Exchange (Prancūzija);

WCE – Winnipeg Commodity Exchange (Kanada).

Šaltinis: Tarptautinės biržos.

2008 metų lapkričio pabaigoje maistiniai kviečiai buvo perkami 6,1 proc., o miežiai 16,7 proc. pigiau nei prieš mėnesį. Tikėtina, kad grūdų kainos pasaulio ir ES-27 grūdų rinkose stabilizavosi, todėl Lietuvos grūdų rinkoje 2009 metais didelių kainų pokyčių nelaukiama.

Grūdų supirkimas Lietuvoje. Statistikos departamento duomenimis, per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius Lietuvoje supirkta 1657,31 tūkst. t javų grūdų, arba 508,46 tūkst. t (44,3 proc.) daugiau nei praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu (6 lentelė).

6 lentelė / Table 6

Grūdų supirkimas 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais
Purchase of grains in January–September 2007 and 2008

Javai / Cereals	Supirkta, tūkst. t Amounts purchased, thou. t			Vidutinė supirkimo kaina, Lt/t Average purchase price, Lt/t		
	2007	2008	pokytis, change, %	2007	2008	pokytis, change, %
Javų grūdai Cereals, total	1148,85	1657,31	44,3	588	573	-2,5
kviečiai / wheat	646,03	1003,00	55,3	600	614	2,3
I klasės maistiniai food wheat, class I	98,83	140,08	41,7	609	734	20,5
II klasės maistiniai food wheat, class II	250,21	428,01	71,1	645	657	1,9
pašariniai / feed wheat	296,99	434,91	46,4	559	532	-4,8
rugiai / rye	69,83	79,31	13,6	509	482	-5,3
I klasės maistiniai food rye, class I	14,39	51,08	255,0	544	487	-10,5
miežiai / barley	359,81	415,19	15,4	594	541	-8,9
maistiniai / food barley	26,64	32,23	21,0	606	550	-9,2
salykliniai / malt barley	25,68	51,32	99,8	709	770	8,6
pašariniai / feed barley	307,49	331,64	7,9	583	505	-13,4
avižos / oat	10,39	12,60	21,3	486	421	-13,4
grikliai / buckwheat	3,09	1,34	-56,6	860	909	5,7
kvietrugiai/ triticale	58,50	144,29	146,6	520	442	-15,0
kukurūzai / maize	1,20	1,58	31,7	543	712	31,1

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Kadangi javų augintojai 2006 metais, palyginti su 2005-aisiais, buvo prikūlę beveik 1 mln. t grūdų mažiau, sumažėjusi javų grūdų pasiūla rinkoje 2007 metų pirmąjį pusmetį gerokai sumažino jų supirkimo apimtį. 2007 ir 2008 metais javų derlius buvo geras ir žemdirbiai 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais galėjo rinkai pasiūlyti daug daugiau minėtos produkcijos nei 2007 metų tuo pa-

čiu laikotarpiu. Išaugusi javų grūdų pasiūla rinkoje sudarė realias prielaidas didinti jų supirkimą. Daugiausia per minėtą laikotarpį padidėjo maistinių rugių, kvietrugių, salyklinių miežių, II klasės maistinių kviečių supirkimas, o mažiau supirkta tik pašarinių rugių ir grikių.

Be abejo, javų grūdų supirkimo apimčių padidėjimui per 2008 metų devynis mėnesius nemažą įtaką padarė išaugusios, palyginti su praėjusiais metais, kai kurių javų grūdų vidutinės supirkimo kainos: kukurūzų – 31,1 proc., I klasės maistinių kviečių – 20,5 proc., salyklinių miežių – 8,6 proc.

2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, kaip ir keletą pastarųjų metų, didžiausią supirktų javų grūdų dalį sudarė kviečiai – 60,5 proc. ir miežiai – 25,1 proc., rugiai – tik 4,8 proc., kvietrugiai – 8,7 proc.

Pasaulinės rinkos daro nemažą įtaką grūdų kainų augimui ir Lietuvoje. Grūdų supirkimo kainos nuo 2006 metų antrojo pusmečio iki 2008 metų balandžio mėnesio nuolat augo, o vėliau pradėjo mažėti. Nuo 2008 metų balandžio iki rugsėjo mėnesio vidutinės grūdų supirkimo kainos sumažėjo: maistinių kviečių – 35,2 proc., maistinių rugių – 38,7 proc., pašarinių kviečių – 44,5 proc., pašarinių miežių – 37,7 proc., tačiau apskritai per 2006–2008 metų devynis mėnesius vidutinės grūdų supirkimo kainos išaugo: maistinių kviečių – 70,7 proc., maistinių rugių – 34,3 proc., pašarinių kviečių – 52,1 proc., pašarinių miežių – 39,7 proc. (1 priedo 1–2 pav.).

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba. Neabejotina, kad nemažos įtakos situacijai minėtų produktų rinkose turi jų eksportas ir importas. Per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius iš Lietuvos javų grūdų eksportuota 3,1 karto daugiau nei importuota (7 lentelė). Palyginti su 2007 metų analogišku laikotarpiu, javų grūdų eksportas padidėjo 2,3 karto, o importas – 96,7 proc. Malybos produkcijos per tą patį laikotarpį išvežta 32,3 proc. daugiau, o įvežta 16,2 proc. mažiau.

Daugiausia lietuviškų kviečių per sausio–rugsėjo mėnesius pirko Alžyras – 25,4 proc., Marokas – 15,3 proc., Omanas – 14,6 proc., Turkija ir Lenkija – po 10,4 proc., Vokietija – 5,7 proc. Rugių eksportuota į Lenkiją – 35,0 proc., Vokietiją – 26,5 proc., Suomiją – 21,0 proc., o miežių į Lenkiją – 28,7 proc., Latviją – 22,9 proc., Daniją – 22,3 proc., Norvegiją – 3,6 proc. Kvietinių miltų Lietuva pardavė Rusijai – 45,5 proc., Latvijai – 22,4 proc., Estijai – 15,1 proc., Lenkijai – 10,9 proc. Daugiausia ruginių miltų iš Lietuvos nupirko Lenkija – 56,2 proc., Latvija – 14,8 proc., Izraelis – 11,3 proc. Javų kruopų parduota Latvijai – 51,5 proc., Estijai – 34,7 proc., Vokietijai – 8,9 proc.

Daugiausia kviečių importuota iš Latvijos – 42,3 proc., Ukrainos – 41,0 proc., Rusijos – 10,1 proc., rugių – iš Latvijos – 66,5 proc., Rusijos – 19,8 proc., Vokietijos – 8,5 proc., miežių – iš Švedijos – 54,1 proc., Prancūzijos – 10,0 proc., Suomijos – 8,8 proc., Vokietijos – 8,6 proc., o rapų – iš Ukrainos – 70,4 proc., Rusijos – 24,2 proc.

Lietuva iš Latvijos nupirko 51,3 proc. kvietinių ir 89,5 proc. ruginių miltų, o iš Estijos – atitinkamai 33,5 proc. ir 8,5 proc. Javų kruopų importuota iš Vengrijos – 40,3 proc. ir Lenkijos – 38,4 proc.

Grūdų eksporto kainos 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, buvo 14,8 proc. didesnės (8 lentelė). Augo ir grūdų bei jų produktų eksporto kainos. Brangiausiai eksportuoti kviečiai ir kvietiniai miltai, javų kruopos. Importuotų kviečių, rugių ir miežių kainos per minėtą laikotarpį padidėjo atitinkamai 25,7, 97,9 ir 56,3 proc. Iš įvežtų grūdų produktų brangiausiai teko mokėti už kvietinius miltus.

Grūdų ir jų produktų užsienio prekyba 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, tūkst. t
Foreign trade in grains and grain products in the 1st half-year of 2007 and 2008, thou. t

Produktai / Products	Eksportas / Export			Importas / Import		
	2007	2008	%	2007	2008	%
Javų grūdai <i>Cereal grains</i>	412,3	935,9	227,0	155,5	305,8	196,7
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	309,0	691,1	223,7	34,3	109,3	318,7
rugiai / rye	13,7	40,8	297,8	10,0	2,7	27,0
miežiai / barley	70,9	141,7	199,9	52,2	32,7	62,6
Malybos produkcija: <i>Milling products:</i>	78,4	103,7	132,3	36,3	30,4	83,8
iš jos: / of which:						
kvietiniai miltai <i>wheat flour</i>	10,8	4,9	45,4	4,2	3,9	92,9
ruginiai miltai <i>rye flour</i>	1,2	0,9	75,0	11,6	13,6	117,2
javų kruopos <i>cereal groats</i>	2,0	2,0	100,0	1,0	1,2	120,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Eksportuotų ir importuotų javų grūdų bei jų produktų vidutinės kainos
2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, Lt/t
Average prices of exported and imported cereal grains and grain products
in January–September 2007 and 2008, Lt/t

Produktai / Products	Eksporto kainos / Export price			Importo kainos / Import price		
	2007	2008	%	2007	2008	%
Javų grūdai / Cereal grains	688	790	114,8	686	788	114,9
iš jų: / of which:						
kviečiai / wheat	645	819	127,0	546	692	126,7
rugiai / rye	706	746	105,7	621	1229	197,9
miežiai / barley	771	630	81,7	673	1052	156,3
Kvietiniai miltai <i>Wheat flour</i>	763	1139	149,3	792	1214	153,3
Ruginiai miltai <i>Rye flour</i>	819	1090	133,1	784	1064	135,7
Javų kruopos <i>Cereal groats</i>	980	1425	145,4	1085	1204	111,0

Šaltinis: ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė.

Gamyba. 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais šalies grūdų perdirbimo įmonės perdirbo 700,60 tūkst. t grūdų, arba beveik 47 tūkst. t (7,2 proc.) daugiau nei praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu (9 lentelė).

9 lentelė / Table 9

Grūdų perdirbimas 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, tūkst. t
Processing of grains in January–September 2007 and 2008, thou. t

Grūdai / Grains	2007	2008	%
Kviečiai / <i>Wheat</i>	372,33	337,46	90,6
I klasės maistiniai / <i>food wheat, class I</i>	111,22	43,12	38,8
II klasės maistiniai / <i>food wheat, class II</i>	83,54	144,85	173,4
pašariniai / <i>feed wheat</i>	177,57	149,49	84,2
Rugiai / <i>Rye</i>	39,92	36,06	90,3
maistiniai / <i>food rye</i>	17,76	14,06	79,2
pašariniai / <i>feed rye</i>	22,16	22,00	99,3
Miežiai / <i>Barley</i>	170,86	184,56	108,0
maistiniai / <i>food barley</i>	0,81	0,05	6,2
salykliniai / <i>malt barley</i>	76,85	87,54	113,9
pašariniai / <i>feed barley</i>	93,20	96,97	104,1
Avižos / <i>Oats</i>	2,21	7,66	346,6
Grikliai / <i>Buckwheat</i>	2,91	6,02	206,9
Kvietrugiai / <i>Triticale</i>	16,50	32,80	198,8
Kukurūzai / <i>Maize</i>	46,33	91,75	198,0
Žirniai / <i>Peas</i>	2,59	4,29	165,6
Iš viso / Total	653,65	700,60	107,2

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Per minėtą laikotarpį daugiausia padidėjo avižų, kvietrugių, grikių ir II klasės maistinių kviečių, o sumažėjo maistinių miežių, maistinių rugių ir I klasės maistinių kviečių perdirbimas. Tai lėmė grūdų ir rapsų produktų gamybos bei vartojimo pokyčiai šalyje. Be to, grūdų pagal asortimentą perdirbimo pokyčiams nemažos įtakos turėjo ir prastesnė grūdų kokybė. Pavyzdžiui, bendras kviečių perdirbimas per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo 9,4 proc., o I klasės maistinių kviečių – net 61,2 proc., tuo tarpu II klasės maistinių kviečių perdirbimas per minėtą laikotarpį padidėjo net 73,4 proc.

Labiausiai išaugo javų kruopų (19,1 proc.) ir kvietinių miltų (8,5 proc.) gamyba (10 lentelė). Ruginių miltų pagaminta 28,2 proc. mažiau dėl 4,4 proc. sumažėjusios ruginės duonos ir 16,4 proc. – konditerijos gaminių gamybos.

Grūdų produktų gamyba 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais, tūkst. t
Production of grain products in January–September 2007 and 2008, thou. t

Produktai / Products	2007	2008	%
Miltai / <i>Flour</i>	183,99	192,56	104,7
kvietiniai / <i>wheat flour</i>	164,61	178,61	108,5
ruginiai / <i>rye flour</i>	19,25	13,83	71,8
Javų kruopos / <i>Cereal groats</i>	13,79	16,42	119,1
avižų, kukurūzų, ryžių, rugių, miežių <i>oat, maize, rice, rye, barley</i>	11,17	13,44	120,3
Duona / <i>Bread</i>	106,55	107,32	100,7
ruginė / <i>rye bread</i>	48,27	46,15	95,6
kita / <i>other</i>	58,28	61,17	105,0
Konditerijos gaminiai / <i>Confectionery</i>	23,84	19,92	83,6

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Grūdų produktų pardavimas 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais
Sales of grain products in January–September 2007 and 2008

Produktai Products	2007		2008		%	
	tūkst. t <i>thou. t</i>	tūkst. Lt <i>thou. Lt</i>	tūkst. t <i>thou. t</i>	tūkst. Lt <i>thou. Lt</i>	tūkst. t <i>thou. t</i>	tūkst. Lt <i>thou. Lt</i>
Kvietiniai miltai <i>Wheat flour</i>	101,12	87058,3	97,26	115784,2	96,2	133,0
Ruginiai miltai <i>Rye flour</i>	19,79	16076,3	13,06	13676,3	66,0	85,1
Javų kruopos: <i>Cereal groats:</i>	10,19	12665,1	11,71	17296,6	114,9	136,6
kviečių / <i>wheat</i>	2,39	2216,9	2,76	3377,4	115,5	152,3
manų / <i>semolina</i>	0,90	931,5	1,13	1500,4	125,6	161,1
avižų, kukurūzų, ryžių, miežių <i>oat, maize, rice, rye, barley</i>	7,80	10448,2	8,95	13919,2	114,7	133,2
grikių / <i>buckwheat</i>	2,38	5709,9	3,24	7212,4	136,1	126,3
Šviežia duona <i>Fresh bread</i>	100,30	237801,1	100,33	303972,2	100,03	127,8
ruginė / <i>rye bread</i>	46,35	103059,8	44,33	125308,4	95,6	121,6
kita / <i>other</i>	53,96	134741,3	56,00	178663,8	103,8	132,6
Konditerijos gaminiai <i>Confectionery</i>	23,15	149000,5	19,15	166452,3	82,7	111,7

Šaltinis: Statistikos departamento prie LRV duomenys.

Daugiausia sumažėjo ruginių miltų (34,0 proc.) ir konditerijos gaminių (17,3 proc.) pardavimas (11 lentelė). Mažiau per 2008 metų devynis mėnesius, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu laikotarpiu, parduota ir ruginės duonos (4,4 proc.), kvietinių miltų (3,8 proc.). Nors minėtu laikotarpiu šių grūdų produktų parduota 13,0 tūkst. t mažiau, minėtų produktų gamintojai už parduotus grūdų produktus gavo 114,5 mln. Lt daugiau pajamų.

Grūdų produktų pardavimo pagal produktų asortimentą analizė rodo (12 lentelė), kad per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius, palyginti su praėjusiųjų metų tuo pačiu laikotarpiu, labiausiai išaugo aukščiausios rūšies kvietinių miltų (89,9 proc.) ir grikių kruopų (72,0 proc.) pardavimas. Per minėtą laikotarpį labiausiai sumažėjo ruginių miltų pardavimas: sijotų – 32,3 proc., pasijotų – 33,9 proc.

Grūdų produktų vidutinės didmeninės pardavimo kainos per tą patį laikotarpį didėjo žymiai sparčiau negu vidutinės grūdų supirkimo kainos: vidutinė kvietinių miltų pardavimo kaina išaugo per 40 proc., tuo tarpu kviečiai buvo tik 2,3 proc. brangesni, ruginiai miltai vidutiniškai pabrango apie 25 proc., tuo tarpu rugiai buvo netgi 5,3 proc. pigesni, javų kruopų vidutinės pardavimo kainos taip pat smarkiai pakilo, nors miežiai beveik 9 proc. atpigo.

12 lentelė / Table 12

Grūdų produktų pardavimas pagal asortimentą 2007 ir 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesiais
Sales of grain products by assortment in January–September 2007 and 2008

Gaminiai / Products	Parduota, tūkst. t Sold amount, thou. t			Vidutinė pardavimo kaina, Lt/t Average sale price, Lt/t		
	2007	2008	%	2007	2008	%
Kvietiniai miltai / Wheat flour:						
aukščiausios rūšies best quality	76,8	145,84	189,9	892	1227	137,6
I rūšies first quality	22,3	25,46	114,2	762	1143	150,0
II rūšies second quality	5,9	7,15	121,2	725	1043	143,9
Ruginiai miltai / Rye flour:						
sijoti / sifted	12,6	8,53	67,7	876	1104	126,0
pasijoti / semi-sifted	8,0	5,29	66,1	779	976	125,3
Javų kruopos / Cereal groats:						
kviečių / wheat	1,3	1,32	101,5	875	1135	129,7
manų / semolina	2,6	2,58	99,2	977	1302	133,3
miežių / barley	3,1	2,91	93,9	865	1113	128,7
perlinės / pearl-barley	2,0	2,20	110,0	849	1225	144,3
grikių / buckwheat	2,5	4,30	172,0	2369	2188	92,4

Šaltinis: ŽŪMPRIS.

Nuolat brangstantys grūdų produktai verčia didelę dalį Lietuvos gyventojų taupiau juos vartoti arba keisti daugelį metų poreikius tenkinusį vartojimo asortimentą.

Grūdų derliaus prognozės. Lietuvoje 2008 metais grūdinių augalų pasėliai užėmė 1115,4 tūkst. ha, arba 6,8 proc. daugiau nei 2007 metais. Javais Lietuvoje buvo apsėta 1071,9 tūkst. ha, arba 68,6 tūkst. ha (6,8 proc.) daugiau nei praėjusiais metais. Javai sudarė 61,8 proc. (2006 m. – 55,7 proc., 2007 m. – 57,5 proc.) viso pasėlių ploto. Palyginti su 2007 metais, 2008-aisiais žemdirbiai augino 64,5 tūkst. ha (18,2 proc.) daugiau kviečių, 6,2 tūkst. ha (8,9 proc.) rugių, 20,8 tūkst. ha (25,8 proc.) kvietrugių, 5,8 tūkst. ha (2,1 karto) kukurūzų grūdams, bet 30,2 tūkst. ha mažiau miežių (7,9 proc.), sėmeninių linų ir kukurūzų žaliai masei. Palyginti su 2007 metais, 2008-aisiais žiemkenčių plotai padidėjo 53,3 tūkst. ha, arba 12,5 proc., o vasarinių javų pasėliai – 15,3 tūkst. ha, arba 2,7 proc. Grūdinių augalų derliaus didėjimą, palyginti su 2007 metais, lėmė išaugęs jų pasėlių plotas, kadangi prognozuojamas derlingumas yra beveik 2007 metų faktinio derlingumo lygio. Javų grūdų derlius per tą patį laikotarpį padidėjo 8,7 proc. dėl padidėjusio pasėlių ploto ir prognozuojamo didesnio jų derlingumo. Žieminių javų pasėlių plotai išaugo 12,5 proc., derlingumas – 6,6 proc. Vasarinių javų pasėlių plotai padidėjo 2,7 proc., o derlingumas prognozuojamas 5,5 proc. mažesnis.

13 lentelė / Table 13

ES-27 javų pasėliai, derlingumas ir derlius 2007 ir 2008 metais
Area, yield and harvest of cereals in the EU-27 in 2007 and 2008

Javai Cereals	Plotas, tūkst. ha Area, mill. ha			Derlingumas, t/ha Yield, t/ha			Derlius, tūkst. t Harvest, mill. t		
	2007	2008*	%	2007	2008*	%	2007	2008*	%
Minkštieji kviečiai Common wheat	22,0	22,9	4,1	5,1	5,7	11,8	112,3	129,3	15,1
Kietieji kviečiai Durum wheat	2,6	2,8	7,7	2,8	2,9	3,6	7,3	8,3	13,7
Miežiai Barley	13,7	14,2	3,6	4,2	4,4	4,8	57,8	61,8	6,9
Rugiai Rye	2,6	2,7	3,8	3,0	3,2	6,7	7,8	8,6	10,3
Kukurūzai Maize	7,9	8,7	10,1	6,0	6,8	13,3	47,0	59,2	26,0
Kiti Other	7,3	7,3	0,0	3,2	3,2	0,0	23,6	23,4	-0,8
Iš viso Total	56,2	58,6	4,3	4,6	5,0	8,7	255,9	290,6	13,6

* Prognozė / Forecast.

Šaltinis: „Strategie Grains“ duomenys.

Ankštinių augalų pasėlių plotai padidėjo 6,9 proc., o derlingumas planuojamas beveik 2007 metų lygio. Didžiausias grūdinių augalų derlingumo padidėjimas Lietuvoje 2008 metais, palyginti su 2007-aisiais, laukiamas: grikių – 44,9 proc., rugių – 13,9 proc., žieminių kvietrugių – 11,9 proc., žieminių kviečių – 5,8 proc.

Prancūzijos rinkos analitikų agentūra „Strategie Grains“ prognozuoja, kad ES-27 šalyse grūdų derlius 2008 metais gali siekti 290,6 mln. t, t. y. būti 13,6 proc. didesnis nei 2007-aisiais (13 lentelė). Tokių grūdų derliaus padidėjimą turėtų lemti 4,3 proc. išaugsiantis grūdinių augalų pasėlių plotas ir numatomas 8,7 proc. didesnis jų derlingumas. Labiausiai turėtų padidėti minkštųjų kviečių (15,1 proc.) ir kukurūzų (26,0 proc.) derlius. 2008 metais laukiamas 13,7 proc. kietųjų kviečių, 10,3 proc. – rugių, 6,9 proc. – miežių derliaus padidėjimas. Didžiausias kviečių derliaus padidėjimas numatomas Prancūzijoje, Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje.

Tarptautinė grūdų taryba prognozuoja 1718,0 mln. t 2008–2009 metų pasaulinį grūdų derlių. Ši prognozė, palyginti su prieš tai buvusia, 7,0 mln. t didesnė. Pagrindinė priežastis, nulėmusi didesnį grūdų derlių – palankios meteorologinės sąlygos pagrindinėse grūdus eksportuojančiose šalyse (Argentinoje, Australijoje, Kanadoje, ES, JAV).

Dėl išaugusio grūdų sunaudojimo maistui ir pramonei numatoma sunaudoti 1718,0 mln. t grūdų. Smarkus grūdų kainų didėjimas tik nežymiai sumažino grūdų prekybą pasaulyje – ji turėtų siekti 230,0 mln. t, t. y. bus 8,0 mln. t mažesnė, palyginti su 2007–2008 derliaus metų laikotarpiu. Pasaulinės 2008–2009 metų grūdų atsargos dėl numatomo didesnio grūdų sunaudojimo išlieka labai mažos – 281,0 mln. t.

RAPSAI / RAPE

Rapsų supirkimas. Per 2008 metų sausio–rugsėjo mėnesius Lietuvoje iš rapsų augintojų supirka 237,72 tūkst. t rapsų, arba 13,2 proc. daugiau nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Iš kitų šalies ūkio subjektų rapsų perdirbimo įmonės minėtu laikotarpiu supirko 79,72 tūkst. t rapsų, arba 3,3 karto daugiau.

2008 metų spalį, palyginti su 2007-ųjų tuo pačiu mėnesiu, rapsų supirkimo kaina buvo didesnė 17,7 proc. (1 pav.). Tačiau per 2008 metų dešimt mėnesių, palyginti su 2007 metų tuo pačiu laikotarpiu, vidutinė supirkimo kaina išaugo 43,5 proc.

Pastaruoju metu rapsų kainos kai kuriose ES-27 valstybėse sparčiai didėja, o kai kuriose pradėjo mažėti (1 lentelė). 2008 metų lapkričio pabaigoje brangiausi rapsai buvo Slovakijoje, o pigiausi – Lietuvoje. Lyginant 2008 ir 2007 metų 47-ąją savaitę, matyti, kad rapsų kaina išaugo Slovakijoje, Vengrijoje ir Latvijoje, o Vokietijoje, Lietuvoje ir Estijoje sumažėjo.

Auginimas. 2008 metais rapsais buvo apsėta 161,6 tūkst. ha, arba 12,8 tūkst. ha (7,3 proc.) mažiau nei 2007-aisiais. Žieminių rapsų pasėliai sumažėjo 2,3 tūkst. ha (3,4 proc.), vasarinių – 10,5 tūkst. ha (9,9 proc.).

Nors situacija rapsų rinkoje dabartiniu metu gana palanki (taikoma nauja santykių forma – sutartiniai įsipareigojimai tarp rapsų augintojų ir biokuro gamintojų, palanki supirkimo kaina, nuolat